

Αρ. φακ.: Α/Π 315/2022, Α/Π 2351/2021, Α/Π 1061/2021, Α/Π 1202/2021

**Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
αναφορικά με την καταβολή του Επιδόματος Μονογονεϊκής Οικογένειας**

Επιβλέπων Λειτουργός: Μαρία Χριστοφόρου

Ερευνώντες Λειτουργοί: Γεωργιάνα Κυριάκου
Άντρια Θεοδώρου
Μαρία Δημητρίου

Λευκωσία, 25, Οκτωβρίου 2022

1. Εισαγωγή / Περιγραφή Αντικειμένου Παραπόνων

Τα τελευταία χρόνια, δέχθηκα σημαντικό αριθμό παραπόνων/καταγγελιών, τα οποία στρέφονταν κατά της Υπηρεσίας Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας (εν τοις εφεξής «ΥΔΕΠ», ή «η εμπλεκόμενη υπηρεσία»), τα οποία είχαν ως κοινό αντικείμενο, τα προβλήματα που παρουσιάζονται στην καταβολή του επιδόματος μονογονεϊκής οικογένειας.

Συγκεκριμένα, μέσα από τα υποβληθέντα παράπονα, ανεφύησαν τα πιο κάτω θέματα:

- (α) Καθυστέρηση η οποία παρατηρείται στην εξέταση αιτήσεων για την παροχή επιδόματος μονογονεϊκής οικογένειας.
- (β) Έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των αιτητών και της ΥΔΕΠ και παράλειψη από μέρος της ΥΔΕΠ να ενημερώνει τους αιτητές για την πρόοδο/εξέλιξη της υπόθεσής τους.
- (γ) Τερματισμός καταβολής επιδόματος μονογονεϊκής οικογένειας, βασιζόμενος σε «πληροφορίες» για σύναψη γάμου ή συμβίωσης με άλλο άτομο και μη ενδεδειγμένος έλεγχος σε σχέση με το εάν, όντως, ο γονέας στον οποίο καταβάλλεται το επίδομα συμβιώνει με άλλο άτομο.
- (δ) Καταβολή επιδόματος μονογονεϊκής οικογένειας στον γονέα με τον οποίο δεν διαμένει με το παιδί, κατά παράβαση των διατάξεων της σχετικής νομοθεσίας.
- (ε) Απόρριψη ενστάσεων, ως εκπροθέσμων, λόγω λανθασμένου υπολογισμού της προθεσμίας, η οποία δηλώθηκε από τον σχετικό νόμο για υποβολή ένστασης. Συγκεκριμένα, ο λανθασμένος υπολογισμός γίνεται προσμετρώντας την προθεσμία των τριάντα (30) ημερών από την ημερομηνία που φέρει η επιστολή γνωστοποίησης της απόφασης και όχι από την ημερομηνία κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει πραγματική γνώση της απόφασης.

Σημειώνεται ότι κατά καιρούς έχω λάβει αρκετά παράπονα στα οποία θίγονται τα πιο πάνω θέματα, μερικά εκ των οποίων έχουν επιλυθεί/διευθετηθεί στα πλαίσια διερεύνησής τους από Λειτουργούς του Γραφείου μου.

Στο Παράρτημα που επισυνάπτεται στην παρούσα Έκθεση, παρατίθεται συνοπτική περιγραφή για κάποια από τα κύρια παράπονα που έχουν εξεταστεί/διερευνηθεί σε σχέση με το συγκεκριμένο θέμα.

Στόχος της παρούσας Έκθεσης είναι να καταγραφούν συναφείς διαπιστώσεις και προβληματισμοί σε σχέση με το θέμα και να υποβληθούν εισηγήσεις προς το σκοπό της επίλυσης/αποφυγής των προβλημάτων που παρατηρούνται.

2. Νομικό Πλαίσιο

(1) Η παροχή επιδόματος μονογονεϊκής οικογένειας διέπεται από τον Περί Παροχής Επιδόματος Τέκνου Νόμο του 2002 (167(Ι)/2002).

(2) Στο **εδάφιο (1) του άρθρου 11 των περί Παροχής Επιδόματος Τέκνου Νόμων** αναφέρεται ότι η Ιεραρχική Προσφυγή μπορεί να υποβληθεί “μέσα σε τριάντα ημέρες από τη γνωστοποίηση (στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο) της απόφασης”.

(3) Σύμφωνα με το **εδάφιο (1) του άρθρου 2 του εν λόγω Νόμου**, εκτός αν από το κείμενο προκύπτει διαφορετική έννοια-

*«μονογονεϊκή οικογένεια» σημαίνει την οικογένεια, στην οποία ένας γονέας χωρίς σύζυγο/**συμβίο** οποιουδήποτε φύλου, ζει με ένα τουλάχιστο εξαρτώμενο τέκνο, που αποκτήθηκε είτε από γάμο είτε εκτός γάμου και που διαβιεί μόνος λόγω του ότι είναι άγαμος γονέας, χήρος, διαζευγμένος ή διότι ένας από τους δύο γονείς έχει κηρυχθεί σε αφάνεια από το δικαστήριο ή την οικογένεια στην οποία ένας έγγαμος γονέας ζει μόνος του με ένα τουλάχιστον εξαρτώμενο τέκνο, διότι ο άλλος γονέας εκτίει ποινή φυλάκισης έξι (6) μηνών και άνω·*

(4) Σύμφωνα με το **άρθρο 3 του εν λόγω Νόμου** οικογένεια αποτελούν:

«(α) Οι γονείς όταν συζούν και τα κοινά τους τέκνα και τα τέκνα του ενός ή του άλλου, από τους γονείς αυτούς, εφόσον τα τέκνα ζουν με τους γονείς αυτούς κάτω από την ίδια στέγη·

(β) πατέρας άγαμος, χήρος, διαζευγμένος και τα τέκνα του που ζουν μαζί του κάτω από την ίδια στέγη·

(γ) μητέρα άγαμος, χήρα, διαζευγμένη και τα τέκνα της που ζουν μαζί της κάτω από την ίδια στέγη·
....»

(5) Σύμφωνα με το άρθρο 4 (1) του εν λόγω Νόμου:

«Τηρουμένων των διατάξεων του παρόντος Νόμου, κάθε οικογένεια που έχει νόμιμη και συνεχή διαμονή στις περιοχές όπου η Δημοκρατία ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο, κατά τα πέντε (5), τουλάχιστον, έτη που προηγούνται της υποβολής της αίτησης, δικαιούται σε βασικό επίδομα τέκνου για τα εξαρτώμενα τέκνα της που ζουν κάτω από την ίδια στέγη, εφόσον το οικογενειακό της εισόδημα εμπίπτει στα εισοδηματικά κριτήρια που καθορίζονται στο Παράρτημα του παρόντος Νόμου.»

(6) Σύμφωνα με την παράγραφο 9 του Παραρτήματος (Άρθρο 4) του ίδιου Νόμου, το ύψος του επιδόματος μονογονεϊκής οικογένειας καθορίζεται ανάλογα με το ύψος του οικογενειακού εισοδήματος, σύμφωνα με τον Πίνακα Β, όπως φαίνεται πιο κάτω:

Πίνακας Β: Επίδομα μονογονεϊκής οικογένειας

Οικογενειακό εισόδημα	Μηνιαίο επίδομα για κάθε εξαρτώμενο τέκνο
€0-€39.000	€180
€39.000-€49.000	€160

(7) Σύμφωνα με την παράγραφο 10 του Παραρτήματος (Άρθρο 4) του ίδιου Νόμου, άτομο παύει να είναι δικαιούχο του επιδόματος μονογονεϊκής οικογένειας, όταν:

(α) Έχει απολέσει τη μονογονεϊκή του ιδιότητα με τη σύναψη γάμου ή με συμβίωση.

(β) Το εξαρτώμενο τέκνο συμπληρώσει την ηλικία που προβλέπεται στον παρόντα Νόμο.

(γ) Διαπιστωθεί, μετά από επανεξέταση που μπορεί να αποφασιστεί από τον εξουσιοδοτημένο λειτουργό, ότι δεν εμπίπτει πλέον στις διατάξεις του παρόντος Νόμου.

(δ) Ο δικαιούχος, περιλαμβανομένων και των εξαρτώμενων τέκνων του, απουσιάζει από τη Δημοκρατία για χρονική περίοδο μεγαλύτερη των τριάντα (30) ημερών

(ε) Διαπιστωθεί ότι το σύνολο του οικογενειακού εισοδήματος του αιτητή και των εξαρτωμένων του, που υπολογίζονται για τους σκοπούς του παρόντος Νόμου, είναι μεγαλύτερο από το ποσό που προβλέπεται για να είναι κάποιος δικαιούχος του επιδόματος.

(στ) Τα εξαρτώμενα τέκνα του δεν διαμένουν πλέον μαζί του, εκτός από τέκνα που υπηρετούν τη θητεία τους στην Εθνική Φρουρά.

(ζ) Τα ανήλικα τέκνα του ή τέκνα που υπηρετούν τη θητεία τους στην Εθνική Φρουρά ή τέκνα, τα οποία στερούνται μόνιμα της ικανότητας για αυτοσυντήρηση, που διαμένουν μαζί του, συμβιούν με άλλο πρόσωπο.

(η) Σε περίπτωση θανάτου του δικαιούχου.

3. Διαπιστώσεις/Συμπεράσματα

- (1) Από το γράμμα και το πνεύμα της νομοθεσίας, προκύπτει, ότι ο σκοπός της παροχής του επιδόματος μονογονεϊκής οικογένειας είναι η στήριξη και ενίσχυση των μονογονέων, για το σκοπό συντήρησης των παιδιών τους.
- (2) Οι μονογονείς, συνιστούν εξ ορισμού μια ευάλωτη κοινωνική ομάδα, η οποία θα πρέπει να τυγχάνει της πλήρους στήριξης της πολιτείας, λόγω των οικονομικών δυσχερειών που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν και των αυξανόμενων απαιτήσεων ως προς την ανατροφή ενός τέκνου .
- (3) Το κράτος έκρινε, ότι για λόγους αξιοπρεπούς διαβίωσης το επίδομα θα παρέχεται, με μηνιαίες καταβολές, σε όσους πληρούν τα κριτήρια που καθορίζονται στην σχετική Νομοθεσία, με στόχο την κάλυψη των βασικών και ειδικών τους αναγκών. Ένεκα τούτου, οποιαδήποτε καθυστέρηση σημειωθεί στην εξέταση μιας τέτοιας αίτησης, αποδυναμώνει, αλλά και εξουδετερώνει, ανάλογα με το μέγεθος της καθυστέρησης, τους στόχους που ο νομοθέτης ήθελε να καθορίσει. Στην βάση αυτού, θα πρέπει να καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να

μην απενεργοποιείται ο εν λόγω Νόμος, ο οποίος αποσκοπεί στην κοινωνική στήριξη και αξιοπρεπή διαβίωση των δικαιούχων.

- (4) Σύμφωνα με τον Περί Παροχής Επιδόματος Τέκνου Νόμο, άτομο παύει να είναι δικαιούχο του επιδόματος μονογονεϊκής οικογένειας, όταν απολέσει τη μονογονεϊκή του ιδιότητα με τη σύναψη γάμου ή με συμβίωση. Ωστόσο, σύμφωνα με την πρόταση για τον Τροποποιητικό Νόμο, «το άτομο που συμβιώνει με ένα μονογονιό δεν σημαίνει ότι επιμερίζεται και τις ευθύνες της φροντίδας των παιδιών του μονογονιού, και δεν έχει καμιά νομική υποχρέωση για τη συντήρηση και τη φροντίδα τους¹», άποψη την οποία συμμερίζομαι.
- (5) Η ΥΔΕΠ φαίνεται να προχωρεί σε τερματισμό καταβολής του επιδόματος μονογονεϊκής οικογένειας, χωρίς να έχει διεξαγάγει ενδελεχή έλεγχο για να διαπιστώσει κατά πόσο ευσταθούν οι ισχυρισμοί, ότι ο γονέας στον οποίο καταβάλλεται το επίδομα συμβιώνει με άλλο άτομο. Τέτοια περίπτωση αφορά και το παράπονο με αρ. φακ. Α/Π 1202/2021, όπου φαίνεται να μην έγινε ενδελεχής έλεγχος από την ΥΔΕΠ, αφού η απόφαση της για τερματισμό καταβολής επιδόματος μονογονεϊκής οικογένειας στην παραπονούμενη, βασίστηκε σε πληροφορίες τρίτων και στην μια και μοναδική επίσκεψη της λειτουργού σε χρόνο που η παραπονούμενη φαίνεται να απουσίαζε στο εξωτερικό. Τονίζω δε, ότι πολλές μονογονεϊκές οικογένειες, εξαρτώνται από το εν λόγω επίδομα για να εξασφαλίσουν τα απολύτως αναγκαία για την διαβίωση των παιδιών τους. Ως εκ τούτου ο τερματισμός καταβολής επιδόματος μονογονεϊκής οικογένειας λόγω συμβίωσης του γονέα με άλλο άτομο, στην ουσία τιμωρεί το παιδί και του στερεί μια αξιοπρεπή διαβίωση.
- (6) Η εξέταση των ενστάσεων δεν γίνεται πάντα στην βάση του εδαφίου (1) του άρθρου 11 του περί Παροχής Επιδόματος Τέκνου Νόμου, το οποίο προνοεί ότι η Ιεραρχική Προσφυγή μπορεί να υποβληθεί “μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από τη γνωστοποίηση (στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο) της απόφασης”.
- (7) Ειδικότερα, στα πλαίσια διερεύνησης του Α/Π 1202/2021, διαπιστώθηκε, ότι, η Ιεραρχική Προσφυγή της παραπονούμενης απορρίφθηκε ως εκπρόθεσμη, παρόλο που υποβλήθηκε στις 12/12/2019 και σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της παραπονούμενης, την απέστειλε εντός της προθεσμίας των 30 ημερών από την ημερομηνία που η ίδια έλαβε την επιστολή από την ΥΔΕΠ (η επιστολή ήταν ημερ. 30/10/2019). Με δεδομένο ότι, σε πολλές περιπτώσεις οι επιστολές ταχυδρομούνται με καθυστέρηση και συχνά παρατηρούνται πολυήμερες

¹ Εκκρεμών Τροποποιητικός Νόμος του περί Παροχής Επιδόματος Τέκνου του 2021.

καθυστερήσεις στη διανομή της ταχυδρομικής αλληλογραφίας, θεωρώ ότι η θέση αυτή είναι δυνατόν να ευσταθεί. Ως εκ τούτου θα πρέπει να αποστέλλονται με συστημένη αλληλογραφία για να εξακριβώνεται η γνώση της απόφασης που εμπεριέχεται στην επιστολή και όχι να αρχίζει η προθεσμία απλά απο την ημερομηνία που φέρει η τελευταία.

- (8) Σημειώνεται τέλος, ότι ενώ δεν παρατηρήθηκε υπέρμετρη καθυστέρηση στην επίλυση των παραπόνων που αφορούσαν καθυστέρηση εξέτασης αίτησης για επίδομα μονογονέα, εντούτοις ακόμη και η απλή καθυστέρηση μπορεί να ματαιώνει το σκοπό που ο νομοθέτης θέλησε με την ψήφιση του εν λόγω νόμου ,που δεν είναι άλλος απο την μηνιαία στήριξη στις βασικές ανάγκες των τέκνων.

4. Εισηγήσεις

Με βάση όλα όσα αναφέρονται πιο πάνω, εισηγούμαι όπως, το Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας προβεί σε ενέργειες που αποσκοπούν στα ακόλουθα:

- Υιοθέτηση και εφαρμογή ενός αυστηρού χρονικού πλαισίου σε ό,τι αφορά τουλάχιστον την αρχική αξιολόγηση της εκάστοτε υποβληθείσας αίτησης και κατά πόσον αυτή είναι δεόντως συμπληρωμένη και συνοδεύεται από τα απαραίτητα έγγραφα ή όχι, ούτως ώστε να υπάρχει έγκαιρη ενημέρωση των πολιτών για την ανάγκη προσκόμισης περαιτέρω στοιχείων.
- Διεξαγωγή της δέουσας έρευνας σε περιπτώσεις όπου γίνονται καταγγελίες για συμβίωση των δικαιούχων του επιδόματος με άλλο πρόσωπο, με σκοπό την διασφάλιση της ορθότητας των γεγονότων και την λήψη της τελικής απόφασης στη βάση αυτών.
- Ουσιαστική διερεύνηση της οικογενειακής κατάστασης των αιτητών, ούτως ώστε **να καταβάλλεται το εγκεκριμένο επίδομα στον γονέα ο οποίος το δικαιούται**, δηλαδή στον γονέα που διαμένει κάτω από την ίδια στέγη με το παιδί, με βάση το άρθρο 3 του πιο πάνω Νόμου.
- Η εξέταση των αιτήσεων για καταβολή του επιδόματος, πρέπει να ολοκληρώνεται το συντομότερο δυνατόν, όχι μόνο επειδή η υπέρμετρη καθυστέρηση συνιστά στοιχείο κακοδιοίκησης, αλλά και επειδή οι αιτητές είναι άτομα τα οποία προσβλέπουν στην έγκαιρη λήψη τους, για να καλύψουν τις οικονομικές ανάγκες της οικογένειάς τους.

- Με δεδομένο ότι στην Νομοθεσία προβλέπεται ότι Ιεραρχική Προσφυγή μπορεί να υποβληθεί μέσα σε τριάντα (30) από τη γνωστοποίηση (στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο) της απόφασης και όχι σε τριάντα (30) ημέρες από την ημερομηνία της απορριπτικής επιστολής, δηλαδή ο χρόνος γνωστοποίησης θα πρέπει να είναι αυτός που έλαβε πραγματική γνώση ο εν δυνάμει δικαιούχος, ούτως ώστε απο εκεί να αρχίζει η προθεσμία και όχι από την ημερομηνία που φέρει η επιστολή, και αυτό δύναται να γίνει μόνο με συστημένη επιστολή ή άλλως πως, με βάση την οποία θα είναι δυνατή η απόδειξη παραλαβής και άρα γνώσης του περιεχομένου της απόφασης ,εφόσον η προθεσμία είναι ανατρεπτική.
- Γι αυτό δε, όσο αφορά το παράπονο με αρ. φακ. **Α/Π 1202/2021**, παρακαλώ όπως εξετάσετε το ενδεχόμενο **αποδοχής και επανεξέτασης της ιεραρχικής προσφυγής της παραπονούμενης, για τους λόγους που αναφέρονται πιο πάνω.**

Τέλος εισηγούμαι όπως , ο όρος “**μονογονεϊκή οικογένεια**” να μην προϋποθέτει ότι ο **μονογονέας πρέπει να είναι χωρίς συμβίο και κατ’ επέκταση, να μην τερματίζεται το δικαίωμα σε επίδομα μονογονεϊκής οικογένειας**, στην περίπτωση κατά την οποία ο μονογονέας συμβιώνει με άλλο άτομο **καθότι ο νομοθέτης θέλησε να στηρίζει τον δικαιούχο στις βασικές ανάγκες του τέκνου** ,κάτι που ο συμβίος δεν έχει νομική υποχρέωση να πράξει, όπως έχει ο σύζυγος.

Άλλωστε η αποτροπή συμβίωσης του δικαιούχου με τον φόβο απώλειας του επιδόματος ενδέχεται να επηρεάζει την του ιδιωτική ζωή και ελευθερία που κατα μεγάλο ποσοστό επηρεάζει και πάλι τις γυναίκες.

Η παρούσα Έκθεση υποβάλλεται στην Αν. Γενική Διευθύντρια της εμπλεκόμενης υπηρεσίας, και κοινοποιείται στους Υφυπουργό Κοινωνικής Πρόνοιας, και την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, για ενημέρωσή τους σημειώνοντας ότι εκκρεμεί ενώπιον τους σχετική τροποποιητική πρόταση νόμου .

Μαρία Στυλιανού - Λοττίδη

Επίτροπος Διοικήσεως

και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

- **Α/Π 315/2022 – από τον κ. XXXX (ΑΔΤ: XXXX)**

Αντικείμενο του παραπόνου είναι, με βάση τον ίδιο, η αυθαίρετη και ανατιολόγητη αλλαγή του ατόμου που η ΥΔΕΠ θεωρεί δικαιούχο για να καταβάλλει το επίδομα τέκνου και επίδομα μονογονεϊκής οικογενείας.

- **Α/Π 1061/2021 – από την κ. XXXXX**

Αντικείμενο του παραπόνου, είναι ο τερματισμός παροχής επιδόματος μονογονεϊκής οικογένειας, το οποίο λάμβανε η παραπονούμενη το έτος 2020, μετά από καταγγελία του πρώην συντρόφου σας ότι αυτή συμβίωνε με τρίτο πρόσωπο και χωρίς να γίνει η απαραίτητη διερεύνηση των γεγονότων από την ΥΔΕΠ. Μετά από την παρέμβαση του Γραφείου μου, η υπηρεσία αντιλήφθηκε το λάθος της, κατέβαλε αναδρομικά στην παραπονούμενη και ξεκίνησε ξανά την καταβολή του επιδόματος.

- **Α/Π 2351/2021 – από την κ. XXXX (ΑΔΤ: XXXX)**

Το παράπονο αφορούσε στην καθυστέρηση της εξέτασης αίτησης για καταβολή Επιδόματος Μονογονεϊκής Οικογένειας για πάνω από ένα χρόνο από την ημερομηνία υποβολής της. Στα πλαίσια διερεύνησης της υπόθεσης, πληροφορηθήκαμε από την ΥΔΕΠ ότι η αίτηση έχει εγκριθεί για τα έτη 2020-2022 και έχουν καταβληθεί στην παραπονούμενη τα δικαιούμενα επιδόματα.

- **Α/Π 1202/2021 – από την κ. XXXX, (ARC: XXXX)**

Αντικείμενο του παραπόνου είναι ο τερματισμός καταβολής επιδόματος μονογονεϊκής οικογενείας στην παραπονούμενη λόγω ισχυριζόμενης συμβίωσής της. Όπως υποστηρίζει η ίδια, η ΥΔΕΠ με επιστολή της ημερομηνίας 30/10/2019 την ενημέρωσε ότι μετά από σχετικό έλεγχο διαπιστώθηκε ότι συμβιώνει και ως εκ τούτου η παροχή επιδόματος μονογονεϊκής οικογενείας τερματίζεται από 30/06/2019. Σύμφωνα όμως με την παραπονούμενη, λειτουργός της ΥΔΕΠ μετά από λανθασμένες πληροφορίες μετέβη για έλεγχο στην οικία της, χρονική περίοδο κατά την οποία απουσίαζε στο εξωτερικό. Όπως υποστηρίζει, δεν έγινε ενδελεχής έλεγχος από μέρος της εν λόγω λειτουργού για να διαπιστωθεί αν όντως συμβιώνει, αφού ουδέποτε συναντήθηκε μαζί της. Για την απόφαση της ΥΔΕΠ η παραπονούμενη υπέβαλε ένσταση η οποία όπως με ενημέρωσε ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου απορρίφθηκε ως εκπρόθεσμη, επειδή δεν υποβλήθηκε εντός της προθεσμίας των τριάντα (30) ημερών που καθορίζεται στη σχετική Νομοθεσία.